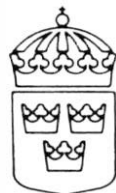


Motion till riksdagen

1988/89:N23

av Per-Ola Eriksson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1988/89:125 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1988/89



Mot.
1988/89
N23 — 24

I proposition 1988/89:125 med förslag till tilläggsbudget II för innevarande budgetår föreslås bl a att riksdagen skall bemyndiga regeringen godkänna att Vattenfall får förvärva aktier och teckna borgen för lån i ett nybildat bolag för utvecklingssamarbete med Asea Brown Boveri (ABB) samt att riksdagen godkänner att investerings- och finansieringsramen för Vattenfall avseende 1989 får utökas med 50 milj kr.

Från centerpartiets sida har vi vid upprepade tillfällen lagt förslag om hur förnyelsen av energisystemet skall ske, senast i en partimotion till innevarande riksmöte. I denna motion tog vi upp frågan om hur energimarknadens struktur påverkar omställningen av energisystemet och vilka ramar Vattenfall bör ha för sina investeringar under de kommande åren.

Energimarknadens struktur

Regeringens och industrins modell

Det föreliggande förslaget i propositionen är i linje med den nuvarande strukturen på energimarknaden. Ett fåtal stora bolag tillsammans med de dominerande kraftproducenterna, oftast Vattenfall, får ett allt fastare grepp inom olika delar av energimarknaden. Industrin och kraftbolagen förordar, uppenbarligen med regeringens goda minne, att omställningen av energisystemet vid kärnkraftens avveckling skall ske med utgångspunkt från storskaliga lösningar i syfte att de stora intressenterna därigenom även i fortsättningen skall ha full kontroll över energimarknaden. Denna lösning är så mycket lättare att välja eftersom organisationen finns inom kraftföretagen och industrin. Avskrivna investeringar får subventionera nya energi-anläggningar uppbyggda enligt befintlig struktur.

En uppbyggnad av energisystemet enligt industrins — och sannolikt även regeringens — modell kommer dock till synes att kunna ske utan subventioner, eftersom kostnaderna täcks av vinster i befintliga produktionsanläggningar och ökande energipriser.

Centerns modell

En omställning och förnyelse av energisystemet i enlighet med vår syn förutsätter tillgång på betydande ekonomiska resurser. Enligt vår mening bör

därför en *energins utvecklingsfond* byggas upp, finansierad med en avgift på 2 öre/kWh på all el. Intäkterna, som långsiktigt bedöms kunna uppgå till 2 miljarder kronor årligen och i dagsläget till ca 2,5 miljarder, bör inte inordnas i statsbudgeten utan fondens verksamhet och finansiering administreras vid sidan av denna.

Det bör i detta sammanhang sägas att det krävs minst motsvarande resurser i regeringens och industrins modell för att finansiera antingen fortsatt utbyggnad eller förnyelse av storskaliga anläggningar om inte den förnyelse av energisystemet som främjas av energins utvecklingsfond kommer till stånd.

Med energins utvecklingsfond skapas möjligheter för många, små aktörer på energimarknaden att på lika villkor som de större aktörerna medverka till förnyelsen av vårt energisystem.

Decentralisera energimarknaden

Det ställs således helt skilda krav på samhällets insatser, beroende på vilken strategi man väljer för att avveckla kärnkraften. Den koncentrationsinriktade energipolitik som förts från den socialdemokratiska regeringens sida har samtidigt medverkat till att storskaliga lösningar befrämjats och redan dominerande aktörer fått en allt starkare ställning. Ett sådant exempel är naturgasmarknaden som nu håller på att byggas upp. Denna politik har förhindrat att en mer differentierad energimarknad med många aktörer kunnat växa fram. Detta har medfört att det på energimarknaden saknas oberoende aktörer som skulle kunna svara för de funktioner som det nybildade bolaget mellan Vattenfall och ABB avses svara för. Det är mot denna bakgrund vi kan tolerera att det föreslagna bolaget får bildas även om detta innebär att det redan alltför starka grepp över energimarknaden som dessa företag har ytterligare förstärks.

Från centerpartiets sida har vi i en följd av motioner kritiserat denna utveckling som innebär att några få dominerande aktörer ges en allt starkare ställning. Enligt vår mening måste energipolitiken ges en inriktning som ger förutsättningar för att så många aktörer som möjligt får möjlighet att delta i förnyelseprocessen av energisystemet på något så när lika villkor. Detta kan bäst ske i ett energisystem byggt på en kombination av effektivare energianvändning och till väsentlig del småskalig energiproduktion baserad på inhemsk förnybar energi.

Centerns modell innebär möjligheter för en mångfald intressenter på energimarknaden. Samtidigt saknas då det direkta sambandet mellan aktörerna och de resurser som tillgång på billig vattenkraft ger. Ett sådant energisystem innebär att den nu monopolliknande energimarknaden luckras upp. Möjligheterna att behärska energimarknaden och ta ut allt högre energipriser begränsas. Vårt förslag om uppdelning av Vattenfall skall bli ses mot denna bakgrund. Regeringen har hittills låtit kraftbolagen medvetet cementera den nuvarande maktstrukturen på energimarknaden, vilket har medfört att andra, från kraftbolagen oberoende aktörer, inte kunnat hävda sig. Centerns förnyelseplan innebär att en differentierad energimarknad med många aktörer kan utvecklas, och detta kan mot bakgrund av den

energipolitiska utvecklingen under det gångna decenniet också ses som en demokratisk nödvändighet. Detta bör ges regeringen till känna.

Mot. 1988/89
N23

Vattenfalls investerings- och finansieringsplan

Centerpartiet anser med hänvisning till vad som ovan anförts att Vattenfall bör medges en utökning av investeringsramen med 50 milj kr för 1989 för att kunna genomföra den föreslagna bolagsbildningen.

Vi vill dock i detta sammanhang erinra om vår partimotion till innevarande riksmöte, där vi kritiserat den föreslagna inriktningen av Vattenfalls investerings- och finansieringsplan på vissa punkter. Vi anförde bl a att ett klart riksdagsuttalande om effektiviseringen av befintliga kraftledningar skall ha högsta prioritet. Med en begränsning på 300 milj kr under treårsperioden tillstyrkte vi att Vattenfall fick den begärda investeringsramen för kraftöverföring och den regionala energimarknaden. Vi konstaterade vidare att genom insatser på värmemarknaden som minskar effekttopparna kan också behovet att bygga gasturbiner begränsas väsentligt och en betydande reduktion ske på investeringsramarna för detta ändamål.

Vi underströk vidare att enligt vår uppfattning borde de investeringar på kärnkraftsområdet som inte primärt syftade till att höja säkerheten stoppas. Detta innebär enligt vår bedömning att investeringsramen för kärnkraften under treårsperioden kan minskas med 1 500 milj kr och ett utrymme för en extra inbetalning från Vattenfall till statskassan om 500 milj kr för budgetåret 1988/89 skapas. Vi kvarstår vid denna uppfattning. Detta bör ges regeringen till känna.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av energimarknadens struktur och dess betydelse för förnyelsen av energisystemet,
2. att riksdagen med avslag på proposition 1988/89:125 såvitt avser begäran om godkännande av investerings- och finansieringsplaner för Vattenfallskoncernen för år 1989 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts i denna del.

Stockholm den 7 april 1989

Mot. 1988/89
N23

Per-Ola Eriksson (c)

Börje Hörnlund (c)

Kersti Johansson (c)

Göran Engström (c)

Marianne Andersson (c)

Håkan Hansson (c)

Roland Larsson (c)

Ivar Franzén (c)

Kjell Eriksson (c)

Jan Hyttring (c)

Gunhild Bolander (c)